

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 56/2025, 6 SIERPNIA 2025 © PISM

KOMENTARZ

Kryzys rządowy na Litwie

Kinga Dudzińska

W atmosferze skandalu do dymisji podał się premier Litwy Gintautas Paluckas, a prezydent Gitanas Nausėda na stanowisko tymczasowego szefa rządu powołał 4 sierpnia ministra finansów Rimantasa Šadžiusa. Dla rządzących socjaldemokratów (LSDP) kluczowym wyzwaniem będzie stabilizacja sytuacji politycznej i ponowne utworzenie trwałej koalicji. Jest to ważne dla kontynuacji reform wewnętrznych, a także dla wizerunku Litwy jako wiarygodnego państwa NATO, które chce również wpływać na politykę wschodnią UE.

Jakie są przyczyny dymisji Paluckasa?

Głównym zarzutem wobec dotychczasowego premiera są malwersacje finansowe, w tym sprawa preferencyjnej pożyczki udzielonej przez Narodowy Bank Rozwoju ILTE spółce Garnis, której Paluckas jest współwłaścicielem. Śledztwo wykazało jednocześnie, że były premier otrzymał w zeszłym roku pożyczkę w wysokości 200 tys. euro od własnej firmy Emus. Funkcjonariusze Litewskiej Służby Dochodzeń Finansowych (FNTT) przeprowadzili też przeszukania w należącej do bratowej premiera firmie Dankora, która zamierzała zakupić akumulatorowe systemy magazynowania energii za pieniądze unijne od Garnis. Paluckas był już skazany za nadużycia władzy w 2012 r., gdy był dyrektorem administracji rejonu miejskiego Wilno. Funkcję szefa rządu sprawował przez niespełna osiem miesięcy, czyli był najkrócej urzędującym premierem Litwy od odzyskania niepodległości w 1991 r.

Kto może zostać nowym premierem?

Wyzwaniem dla socjaldemokratów – największej partii w jednoizbowym parlamencie i głównej siły koalicji rządzącej, w skład której wchodzi jeszcze Związek Demokratów „W imię Litwy” i partia Świt Niemna – będzie wybór nowego premiera. Nieoficjalnie rozważane są trzy

kandydatury, w tym Roberta Duchniewicza, polityka polskiego pochodzenia, mera okręgu wileńskiego. Choć takie rozwiązanie odzwierciedlałoby zmiany zachodzące na scenie politycznej Litwy, gdzie Polacy coraz częściej są aktywni w ramach litewskich partii, szanse na objęcie urzędu przez Polaka są niewielkie. LSDP prawdopodobnie dokona wyboru między obecną minister pracy i opieki społecznej Ingą Ruginienė a wiceprzewodniczącym parlamentu Juozasem Olekasem. Nominacja Ruginienė świadczyłaby o próbie zmiany wizerunku władzy i otwarcia się na szerszy elektorat. Za Olekasem przemawia wieloletnie doświadczenie polityczne, w tym na stanowisku ministra obrony. Problemатyczny może być jednak fakt, że on również mierzył się z podobnymi zarzutami korupcyjnymi.

Jakie są możliwe scenariusze koalicyjne?

Dla zapewnienia stabilnych rządów ważny będzie także kształt przyszłej koalicji. Może ona zachować obecny trójpartyjny skład, choć wobec Świtu Niemna trwają postępowania wyjaśniające dotyczące finansowania, a przewodniczący tej partii został oskarżony o szerzenie treści antysemitów. Dlatego możliwe jest też utworzenie nowego rządu bez tego ugrupowania (o co zabiega przewodniczący parlamentu i lider Związku Demokratów Saulius Skvernelis), ale z udziałem obecnie opozycyjnego

KOMENTARZ PISM

Związku Rolników i Zielonych (LVŽS), czemu demokraci sprzeciwiali się jeszcze po wyborach parlamentarnych w październiku ub.r. (obecnie już nie oponują). Utworzenie rządu nowej koalicji mogłoby zasygnalizować społeczeństwu sprawne zarządzanie kryzysem politycznym przez LSDP i pożądane społecznie zdystansowanie się od skandalu związanego z premierem. Jednak LSDP boryka się jednocześnie z wewnętrznymi podziałami, stojąc przed koniecznością wyboru nowego przewodniczącego (tymczasowo funkcję tę pełni Mindaugas Sinkevičius). Dlatego do negocjacji koalicyjnych przystępowałaby osłabiona i miałaby zapewne słabszą pozycję w ewentualnym przyszłym gabinecie z udziałem rywalizujących ze sobą polityków Związku Demokratów i LVŽS.

Czy należy spodziewać się zmian w polityce wewnętrznej i zagranicznej Litwy?

Obecna sytuacja międzynarodowa stwarza presję na litewskie elity polityczne, aby szybko powołały nowy rząd.

Tymczasem okres przejściowy i regulacje prawne określające procedurę powstawania nowego gabinetu (zgłoszenie kandydata na premiera, zaangażowanie prezydenta w formowanie rządu, głosowanie w parlamencie) mogą wpływać na przedłużanie się procesu. Rekonstrukcja władzy nie tylko oznacza zmiany formalne, lecz także może zapowiadać zwrot w polityce wewnętrznej, w tym gospodarczej kraju. Nowy rząd może zrewidować cele w polityce fiskalnej i społecznej. Z perspektywy polityki unijnej ważne będą decyzje dotyczące strategii budżetowej, dystrybucji unijnych funduszy oraz kontynuacji polityki energetycznej, edukacyjnej czy wdrażania innowacyjności. Choć cele w polityce zagranicznej nie ulegną zmianie, ewentualna koalicja z udziałem LVŽS może nieco inaczej rozkładać akcenty – gdyby taki rząd powstał, silniej wybrzmiewałoby kwestie bezpieczeństwa, także na forum UE, a Litwa jeszcze bardziej zaangażowałaby się w unijną współpracę w tym zakresie. Na realizację polityki zagranicznej wpływ będą miały też relacje rządu z prezydentem Nausėdą.